

Freuds laatste droom - Koninklijke Vlaamse Schouwburg / Leo Van Velzen

oorlog zijn miljoenen mannen gesneuveld. De parallel met dat enthousiasme heet in de psychoanalyse: *Todestrieb*, doodsdrijf. En de tweede schuld: Freud laat zijn vier zussen achter in de klauwen van Hitler.

Ik heb zeker de psychoanalyticus niet willen belichten en betichten en ik heb al helemaal geen apologie van Freud willen schrijven. Juist daardoor hoop ik zijn werkelijke grootheid, zijn tragische grootheid, meer reëel te geven.

Etcetera: De twintigste eeuw loopt ten einde. Zij was zeer wreed, maar zij was kort, zij duurde van 1914 tot 1989.

Miklós Hubay: De huidige politici hebben niets begrepen van dat jaar. 1989 gaf hun de mogelijkheid zich te ontdoen van deze verdoemde twintigste eeuw en opnieuw te beginnen. Het tragische, het tragisch gedrag oefent geen enkele aantrekkingskracht meer uit op politici. En soms, ik zeg wel soms, kan

dat tragische zijn nut hebben. Mensen als Nagy, Gorbatsjov, Dubcek hadden een besef van zending, van verantwoordelijkheid voor hun land en voor de mensheid.

Geen enkel westers politicus heeft de instorting van het communisme voorspeld. Dankzij het irrationele is 1989 mogelijk geweest. Welnu, de politici in het westen waren zo pragmatisch dat ze de val niet konden zien aankomen. Het tragische, daar halen ze de schouders voor op. Nu is de politiek gebonden aan de economie. En aan de maffia. Ik wil zeker niet terug naar het communisme, ik ben nooit communist geweest, maar de klasse die nu aan de macht is, is niet in staat te denken aan zoiets als de mensheid. Nee, de rekeningen moeten kloppen.

En die geest wordt nu bij ons ingevoerd. Maar wie tragiek tot elke prijs wil vermijden, zou er wel eens het slachtoffer van kunnen worden. Hij is namelijk blind voor tragiek, blind voor het irrationele. Wat buiten het on-

middelijke politieke belang ligt, bestaat niet voor hem.

Sinds 1989 is het Westen en vooral Amerika er niet in geslaagd ook maar een kleine blijk van erkenning te geven voor 1956 (de Hongaarse opstand die door de communisten in bloed gesmoord werd, GvI). Het Westen heeft slechts minachting voor ons. Jullie moeten lessen democratie nemen, wordt ons gezegd, en het leerproces zal lang zijn. Maar in het jaar 1956 hebben jonge Hongaren in vierentwintig uur tijd veel meer over democratie geleerd dan die heren ons kunnen leren met hun verhaaltjes over de vrije markt. Die vrije markt gaat samen met politieke corruptie en, ik zei het al, de maffia.

Maar als schrijver van tragedies voel ik zelfs tegen hen geen haat. Wie tragedies schrijft, moet zijn passies achter zich laten.

Geert van Istendael